

A világ turizmusának alakulása 2004-ben és előrejelzés a 2005. évre¹

A WTO Barometer 2005/1. szám alapján összeállította: Sulyok Judit²

2004-ben a világ turizmusa rendkívül pozitív eredményeket mutatott, melyben meghatározó szerepet játszott a világgazdaság dinamikus növekedése: a nemzetközi turistaérkezések száma a 2003. évhez képest 10%-kal növekedett, és elérte a 760 millió főt. Európa a világ turizmusában továbbra is vezető szerepet tölt be: 2004-ben a nemzetközi turistaérkezések 54,6%-át mondhatta magáénak, számuk a 2003. évhez képest 4%-kal emelkedett. A kontinensen belül a legdinamikusabb növekedés a kelet-közép-európai régiót (+8%) és Észak-Európát (+7%) jellemezte.

A 2005. év turizmusának alakulását a világgazdasági események kevésbé befolyásolják, és a 2004. decemberi szökőár is csak rövid távon hat a természeti csapás által sújtott területek turizmusára. Az árfolyamok alakulása és a világgazdaság növekedése meghatározó szerepet játszik a nemzetközi turizmus forgalmában mind a hagyományos, mind a dinamikus növekvő küldő piacok esetében gazdasági fellendülés várható.

2005-ben a szabadidős- és a hivatásturizmus növekedése várható, az előrejelzések szerint a nemzetközi turistaérkezések száma 5%-kal emelkedik. A desztinációk versenyképességének fő meghatározói a sokszínű kínálat, a termékfejlesztés, a speciális szegmensek és a marketing.

Az európai országokban megfigyelhető gazdasági növekedés üteme várhatóan elmarad más kontinensekétől. 2005-ben a diszkont légi társaságok további bővülése mellett az amerikai és a japán vendégforgalom növekedése várható.

1. A világ turizmusa 2004-ben

A Turisztikai Világszervezet (World Tourism Organization, WTO) legfrissebb adatai szerint 2004-ben a világ turizmusa – az elmúlt éveket jellemző negatív hatások ellenére – rendkívül pozitív eredményeket mutatott: a nemzetközi turistaérkezések száma a 2003. évhez képest 10%-kal növekedett³, és elérte a 760 millió főt, amely a nemzetközi turistaérkezések számában eddig regisztrált legmagasabb érték. A desztinációk többsége pozitív eredményekről számolt be, sok esetben egyenként is rekordot értek el a vendégforgalom tekintetében. A 2004. év első felét jellemző kiemelkedő növekedés háttérében a 2003. évi alacsony bázisadatok állnak, 8%-nál alacsonyabb emelkedés azonban így is mindössze az augusztus hónapot (+4%) jellemezte. A legdinamikusabb növekedés az ázsiai és a csendes-óceáni térséget (+34 millió nemzetközi turistaérkezés), továbbá a Közel-Keletet (+6 millió nemzetközi turistaérkezés) jellemezte. Európában a nemzetközi turistaérkezések száma az elmúlt évben 4%-kal nőtt, ami 15 millióval több

turistát jelentett a kontinens számára. Bár ez a növekedés elmarad a világtól, jelentősen meghaladja a 2003. évi eredményeket. Ekkor 0,4%-os emelkedést regisztráltak a kontinensen a nemzetközi turistaérkezések számában. 2004-ben a szabadidős célú utazások mellett növekedés jellemezte a hivatásturizmust is.

1. táblázat

Nemzetközi turistaérkezések száma, 2002-2004

	2002	2003	2004	2004/2003	2004
	millió fő			%	
Európa	397	399	414	4	54,6
Észak-Európa	46	47	51	7	6,7
Nyugat-Európa	138	136	139	2	18,3
Kelet-Közép-Európa	66	68	73	8	9,6
Dél-Európa / Mediterrán térség	148	148	152	3	20,0
Amerika	117	113	124	10	16,3
Ázsia és Óceánia	131	119	153	29	20,2
Afrika	30	31	33	7	4,3
Közel-Kelet	28	29	35	20	4,6
Világ összesen	703	691	760	10	100,0

Forrás: WTO

¹ A Turisztikai Világszervezet Marketing Részlege által készített World Tourism Barometer a szervezet honlapján (www.world-tourism.org) megrendelhető.

² Vezető kutató, a Magyar Turizmus Rt. Piac- és Termékelemzési Irodájának munkatársa.

³ Hasonló mértékű növekedés 1984-ben – a világgazdasági recessziót és a második olajválságot követően – volt tapasztalható.

A világ turizmusának 2004. évi alakulásában meghatározó szerepet játszott a világgazdaság – kiemelten az Amerikai Egyesült Államok és néhány meghatározó európai küldő piac, valamint az ázsiai országok gazdaságának – dinamikus növekedése.

Az erős euró pozitívan befolyásolta az Amerikai Egyesült Államok, Mexikó, a Karib-térség, Közép- és Dél-Amerika, Ázsia, a Közel-Kelet és Nagy-Britannia beutazó turizmusát, ezzel szemben negatívan hatott – az euró övezet országain kívül – Kanada, Ausztrália és Új-Zéland, valamint a dél-afrikai desztinációk vendégforgalmára. Az euró árfolyama nagymértékben befolyásolta továbbá az európai utazásokat is, aminek eredményeként az euró övezeten kívüli desztinációkba történő utazások népszerűbbé váltak.

A 2004. évi utazások főbb jellemzői a következőkben foglalhatók össze:

- az egyéni utazók számának/arányának növekedése,
- a rövidebb tartózkodási idővel jellemezhető utazások számának/arányának emelkedése,
- a speciális turisztikai termékek iránti érdeklődés növekedése,
- az internet használatának egyre gyakoribbá válása,
- a diszkont légitársaságok terjeszkedése,
- a késői foglalások előtérbe kerülése,
- fokozott árérzékenység.

A Turisztikai Világszervezet becslései szerint a nemzetközi turizmusból származó bevételek legalább a nemzetközi turistaérkezések számához hasonló mértékben emelkedtek 2004-ben⁴.

1.1. EURÓPA TURIZMUSA 2004-BEN

Európa a világ turizmusában továbbra is vezető szerepet tölt be: a kontinens 2004-ben a nemzetközi turistaérkezések 54,6%-át mondhatta magáénak, ami kismértékű csökkenést jelent a 2003. évi részesedéshez (57,7%) képest. Európán belül Kelet-Közép-Európában 73 millió nemzetközi turistaérkezést regisztráltak, amely 17,6%-os részesedést jelent⁵. 2004-ben az európai turistaérkezések több mint egyharmadát (36,7%) Dél-Európában és a Mediterrán térségben regisztrálták, mintegy egyharmadát (33,6%) pedig Nyugat-Európában.

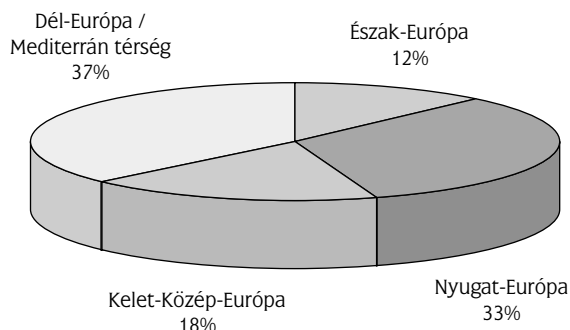
A kontinensen belül a legdinamikusabb, az európai átlagot jelentősen meghaladó növekedés a kelet-közép-európai régiót (+8%) és Észak-Európát (+7%) jellemezte, amelynek háttérben fontos szerepet játszott az euró árfolyam alakulása, illetve a kelet-közép-európai országok

⁴ A 2004. évi turisztikai bevételekre vonatkozó adatok a WTO Barometer 2005/2. számában kerülnek publikálásra.

⁵ Az Európában regisztrált nemzetközi turistaérkezések számából. Közép- és Kelet-Európa 2004-ben a világ nemzetközi turistaérkezéseinek közel egytizedét (9,6%) mondhatta magáénak.

1. ábra

A nemzetközi turistaérkezések számának megoszlása Európában, 2004 (%)

Forrás: WTO

Európai Unióhoz történő csatlakozása. Abszolút számokban mérve 2004-ben 5 millióval több nemzetközi turistaérkezést regisztráltak Közép- és Kelet-Európában. Az Európai Unióhoz csatlakozott tíz ország közül kiemelkedő eredményeket ért el Csehország, Lengyelország, Lettország, Litvánia és Magyarország. A kontinens átlagánál alacsonyabb növekedés volt megfigyelhető Dél- (+3%) és Nyugat-Európában (+2%). A hagyományos, az euró övezetbe tartozó európai desztinációk – mint például Franciaország, Olaszország vagy Portugália – számára az euró övezeten kívüli európai úti célok mellett komoly konkurenciát jelentettek az észak-afrikai (például Marokkó és Tunézia), a közel-keleti (például Egyiptom), az amerikai (például a Karib-térség) és az ázsiai országok.

Az európai kontinens az elmúlt évben két jelentős nemzetközi sporteseménynek – Labdarugó Európa Bajnokság Portugáliában és Nyári Olimpiai Játékok Görögországban – is otthont adott. Ezen rendezvények a vendégéjszákák számában ugyan nem eredményeztek kiemelkedő növekedést, a turisztikai bevételek azonban rendkívül dinamikus emelkedést mutattak: Portugáliában 10%-os növekedést regisztráltak 2004 első tíz hónapjában, Görögországban pedig 9%-kal emelkedtek a turisztikai bevételek 2004. január-november között.

A tengerentúli – az Amerikai Egyesült Államokból és Japánból érkező – vendégforgalom számos európai desztinációban nőtt az elmúlt évben, amelyek közül kiemelkedett Franciaország, Olaszország, Írország és Nagy-Britannia. 2004-ben a legfontosabb európai küldő piacok, úgymint Németország (+1,6%), Hollandia (+4%), Franciaország (+9%) és Nagy-Britannia (+4%) esetében is a turisztikai kiadások növekedése volt megfigyelhető.

1.2. ÁZSIA ÉS A CSENDÉS-ÓCEÁNI TÉRSÉG TURIZMUSA 2004-BEN

2004-ben a kontinensek közül a legdinamikusabb növekedés, a legjobb eredmények az ázsiai térséget jellemezték. A nemzetközi turistaérkezések száma közel egyharmadával

nőtt és elérte a 154 millió főt, amely a világban regisztrált nemzetközi turistaérkezések egyötödét jelenti. A 2003. év utolsó hónapjaiban kezdődött növekedés a 2004. évben is folytatódott, a kontinens minden régiója rendkívül pozitív eredményeket mondhatott magáénak.

Míg a japán gazdaság alakulása a régió belüli turizmus növekedését befolyásolta, az erős euró eredményeként az európai és az amerikai vendégforgalom emelkedett. A régió belüli utazásoknak kedvezett továbbá a diszkont légitársaságok megjelenése, illetve kapacitásaik bővítése.

Dél-Kelet-Ázsiát 33%-os, Észak-Kelet-Ázsiát 30%-os, Dél-Ázsiát 20%-os növekedés jellemezte az elmúlt évben, a csendes-óceáni térség országaiban pedig 13%-kal több nemzetközi turistaérkezést regisztráltak. A nemzetközi turistaérkezések száma Kínában 27%-kal nőtt, a kiutazó turizmus volumene – a kibővített ADS státuszának, illetve az utazási feltételek könnyítésének köszönhetően – 43%-kal haladta meg a 2003. évi adatokat.

1.3. AMERIKA TURIZMUSA 2004-BEN

Az előző évekkel ellentétben, 2004-ben az amerikai kontinens turizmusát is növekedés jellemezte, a nemzetközi turistaérkezések száma a világtárlaghoz hasonló mértékben, 10%-kal (124 millió főre) emelkedett. A legdinamikusabb növekedés Közép-Amerikát (+17%) és Dél-Amerikát (+15%) jellemezte. Észak-Amerikában 9%-os, a Karib-térségben 6%-os növekedést regisztráltak a nemzetközi turistaérkezések számában.

A kontinens és a világ turizmusában fogadó- és küldő országgént egyaránt fontos szerepet betöltő Amerikai Egyesült Államok több mint 10%-kal több⁶ nemzetközi turistát fogadott, ezzel párhuzamosan a turisztikai bevételek is jelentős mértékben⁷ emelkedtek.

A kontinens turizmusát pozitívan befolyásolta továbbá az erős euró – gyenge dollár árfolyam alakulása, valamint az argentin és a brazil gazdasági növekedés, amelyek eredményeként a két országban a kiutazó turizmus dinamikus emelkedést mutatott.

1.4. AFRIKA ÉS A KÖZEL-KELET TURIZMUSA 2004-BEN

Afrika és a Közel-Kelet turizmusában a legpozitívabb eredményeket az észak-afrikai desztinációk – Marokkó és Tunézia – mondhatták magukénak 2004-ben. Marokkó esetében a diszkont légitársaságok megjelenését, Tunézia esetében pedig az erős euró eredményeként kedvező árat szükséges kiemelni.

A közel-keleti régióban 35 millió nemzetközi turistaérkezést regisztráltak 2004-ben, aminek eredményeként részesedése⁸ (4,6%) első alkalommal haladta meg az afri-

kai kontinensét (4,3%). A régiót jellemző turisztikai fejlesztések, a diszkont légitársaságok számának és járáshálózatának bővülése és az egyes desztinációk közötti fokozottabb együttműködés pozitívan befolyásolták a közel-keleti országok – például Egyiptom, Szíria, Libanon, Egyesült Arab Emírátságok – turizmusának elmúlt évi alakulását.

2. Légi közlekedés

A 2004. évben a nemzetközi légi forgalmat is jelentős növekedés jellemezte: a Nemzetközi Polgári Légi Közlekedés Szervezete (International Civil Aviation Organization, ICAO) adatai szerint az elmúlt évben a menetrendszerinti járatok mintegy 1,8 milliárd utast szállítottak; a nemzetközi légi forgalmat 15%-os növekedés jellemezte.

A Nemzetközi Légi Közlekedési Szövetség (International Air Transport Association, IATA) adatai szerint az egy utaskilométerre eső bevételek 2004-ben 15%-kal növekedtek, amely a világgazdaság pozitív alakulásának, a légi közlekedés liberalizációjának és a fokozott versenyhelyzetnek köszönhető. A szervezet előrejelzése szerint 2005-ben további 6%-os növekedés⁹, ezzel párhuzamosan hasonló mértékű kapacitás bővülés várható.

Az Európai Légitársaságok Szövetsége (Association of European Airlines, AEA) adatai szerint az európai légitársaságok 2004-ben 9%-os utasforgalom-növekedést regisztráltak, ezen belül a nemzetközi utasforgalom 10,1%-kal nőtt. A tengerentúlról irányuló utasforgalom, amely a nemzetközi forgalom 71%-át tette ki az elmúlt évben, 10,5%-os növekedéssel jellemezhető.

A diszkont légitársaságok bővülése jelentős szerepet játszott a világ turizmusának 2004. évi alakulásában. A kelet-közép-európai desztinációk – például Tallinn, Riga, Varsó, Krakkó, Wrocław, Prága, Pozsony, Budapest, Ljubljana és Zágráb – bekapcsolódásán túl több légitársaság (például Virgin Atlantic és Air Madrid) kontinensek közötti diszkont járatokat is indított és üzemeltetett az elmúlt évben.

3. A világgazdaság 2004. és 2005. évi alakulása

A Nemzetközi Valutaalap (International Monetary Fund, IMF) előrejelzése szerint 2005-ben a világgazdaság 4,3%-kal bővül, amely egy százalékkal marad el a 2004. évtől. Ennek hátterében az ázsiai országok – kiemelten Kína – és az Amerikai Egyesült Államok gazdaságának mérsékelt növekedése áll. A gyenge dollár ellenére az USA gazdasága továbbra is meghatározó marad.

Az euró övezet 2,2%-kal, Nagy-Britannia gazdasága 2,5%-kal, Oroszország gazdasága 6,6%-kal, Törökországé 5%-kal, Kelet-Közép-Európa gazdasága pedig 4,7%-kal bővül.

⁶ +11,9% 2004. első három negyedévében.

⁷ +16% 2004. január-november között.

⁸ A világ nemzetközi turistaérkezéseinek számából való részesedés.

⁹ Az egy utaskilométerre eső bevétel tekintetében.

Az infláció várhatóan 3% körül alakul az idei évben, ami egy, 2002-től tapasztalható stabil értéket jelent. A nemzetközi kereskedelem 7,2%-kal bővül. A munkanélküliségi ráta 6%-ra mérséklődik az idei évben.

2. táblázat

A reál GDP változása, 2000-2005 (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Euró övezet	3,5	1,6	0,8	0,5	2,2	2,2
Ausztria	3,4	0,8	1,4	0,7	1,6	2,4
Belgium	3,7	0,7	0,7	1,1	2,5	2,3
Finnország	5,1	1,1	2,3	2,0	2,8	2,6
Franciaország	4,2	2,1	1,1	0,5	2,6	2,3
Görögország	4,4	4,0	3,9	4,3	3,9	3,0
Hollandia	3,5	1,4	0,6	-0,9	1,1	1,8
Írország	9,9	6,0	6,1	3,7	4,7	5,0
Luxemburg	9,0	1,3	1,7	2,1	2,8	3,4
Németország	2,9	0,8	0,1	-0,1	2,0	1,8
Olaszország	3,0	1,8	0,4	0,3	1,4	1,9
Portugália	3,4	1,6	0,4	-1,2	1,4	2,2
Spanyolország	4,4	2,8	2,2	2,5	2,6	2,9
USA	3,7	0,8	1,9	3,0	4,3	3,5
Japán	2,8	0,4	-0,3	2,5	4,4	2,3
Világ összesen	4,7	2,4	3,0	3,9	5,0	4,3

Forrás: IMF

4. 2005. évi előrejelzés

2005-ben a turizmus – mind a szabadidős, mind a hivatásturizmus – további növekedése várható, az előrejelzések szerint a nemzetközi turistaérkezések száma 5%-kal emelkedik. Az idei év turizmusának alakulását a világpolitikai események kisebb mértékben befolyásolják, és a 2004. decemberi szökőár is csak rövid távon hat a természeti csapás által sújtott területek turizmusára. A szökőár következtében rövid távon népszerűbbé váló desztinációk a Karib-térség, Közép- és Dél-Amerika, a Közel-Kelet és Afrika lesznek. A szökőár sújtotta területek országai részéről ugyanakkor erőteljesebb marketing-tevékenység várható. Az árfolyamok alakulása és a világgazdaság növekedése meghatározó szerepet játszik a nemzetközi turizmus alakulásában: mind a hagyományos, mind a dinamikus növekvő küldő piacok esetében gazdasági fellendülés várható.

A desztinációs menedzsment szervezetek a külső környezettel szemben fokozottabb figyelmet szentelnek a belső tényezőknek, ami a kutatási és termékfejlesztési tevékenység erősítését jelenti. Ennek eredményeként a versenyképesség fő meghatározói a sokszínű kínálat, a termékfejlesztés, a speciális szegmensek és a marketing lesznek.

Európában a turizmus 2005. évi alakulását elsősorban a gazdaság helyzete és az árfolyamok alakulása befolyásolja¹⁰. A kontinens országaiban megfigyelhető gazdasági növekedés üteme elmarad más kontinensekétől. Tekintettel arra, hogy az árfolyamok esetében rövid távon nem várható változás, az erős euró az övezeten kívüli desztinációk forgalmára lesz kedvező hatással. 2005-ben a diszkont légi társaságok további bővülése, valamint az amerikai és a japán vendégforgalom növekedése várható. A 2004. szeptember 1-jén az Európai Unió és Kína között létrejött ADS egyezmény mind a hagyományos, mind a dinamikus növekvő európai desztinációk számára lehetővé teszi a kínai turisták fogadását. Az Európai Unió bővítése a határlépést egyszerűsíti; a légi közlekedést liberalizálja. Az erős eurón túl a csatlakozó országok beutazó turizmusát pozitívan befolyásolják a turisztikai és infrastrukturális fejlesztések is.

Az amerikai kontinens turizmusát 2005-ben meghatározó tényezők között az Amerikai Egyesült Államok gazdasági növekedését, a dollár továbbra is gyenge árfolyamát, a 2005. év elején megkapott ADS státuszt, valamint a hajóutak/hajós körutazások – 2004. évihez hasonló – dinamikus növekedését kell megemlíteni.

Az ázsiai kontinens – kiemelten a régió belüli – beutazó- és kiutazó turizmusát egyaránt pozitívan befolyásolja az idei évben az ázsiai gazdaságok – mint például Kína és India – gazdaságának növekedése, a diszkont légitársaságok bővülése, az országok közötti fokozott együttműködés (az utazási feltételek könnyítése), valamint a nagyrendezvények (például világkiállítás Japánban).

Afrika és a Közel-Kelet turizmusát a 2005. évben is a turisztikai fejlesztések, a kedvező ár/érték arány, valamint a légi közlekedés kapacitásának további bővülése befolyásolja pozitívan.

¹⁰ A fentebb ismertetett eredményeket a turisztikai szakemberek (240 turisztikai szakember több mint 100 országból / desztinációból) véleménye is alátámasztotta: a WTO által megkérdezett turisztikai szakemberek átlagosan 3,9-re (1-től 5-ig terjedő skálán) értékelték a turizmus 2004. évi alakulását, amely jelentős javulást jelent a 2003. évhez képest (3,4). A legoptimistábbak az ázsiai (4,4), az amerikai (4,2) és a közel-keleti (4,1) szakemberek voltak, az európai turisztikai szakemberek 3,5-re értékelték a 2004. évet. A 2005. év tekintetében szintén az ázsiai (4,2) és az amerikai (4,1) várakozások a legoptimistábbak. Ezzel szemben az európai szakemberek az átlagosnál (3,9) kevésbé derülátóak (3,7) az idei évet tekintve.